

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

Факултет: ФИЛОСОФСКИ

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	П	0	2	0	1		
---	---	---	---	---	---	---	--	--

ПСИХОЛОГИЯ

Бакалавърска програма (код и наименование)

Ф	Ф	П	0	2	0	1		
---	---	---	---	---	---	---	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	0	9
---	---	---	---

(код и наименование) **МЕЖДУКУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ПСИХОЛОГИЯТА**

Преподавател: проф. д.п.с.н. Соня Карабельова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Доклад/Презентация	20
	Курсов учебен проект	30
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	10
Обща извънаудиторна заетост		60
ОБЩА ЗАЕТОСТ		90
Кредити аудиторна заетост		1
Кредити извънаудиторна заетост		2
ОБЩО ЕКСТ		3

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	30
2.	Разработване на курсов проект	70

Критерии за оценяване:	
Условията се обявяват в началото на всеки лекционен курс и се оформят както следва	
За оценка „Отличен“	задълбочено овладени и осмислени ключови и допълнителни знания и умения, познаване на информационните източници и дълбоко разбиране на материята,

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

	ясно изразено собствено мислене и аргументиране на решенията
За оценка „Много добър“	много добре овладени и осмислени ключови и допълнителни знания и правилно разбиране на материята, както и умения да прилага наученото като решава сложни задачи
За оценка „Добър“	овладени и осмислени ключови и допълнителни знания, умения да решава задачи, но без да може да ги развие до самостоятелно мислене и творческо приложение
За оценка „Среден“	усвоени ключови знания и решения на прости задачи

Анотация на учебната дисциплина:

Настоящият курс е избираем и има за цел да запознае студентите с подобията и различията в мисленето, чувствата, нагласите, ценностните ориентации и кариерното развитие на хората, проявяващи се в различен социокултурен контекст.

Обучението е ориентирано към придобиването на теоретични знания и практически умения за разбиране на културата, въпросите за традиционното и профилиращото знание за човешкото поведение. В програмата са засегнати въпроси, свързани с приложимостта на знанията за развитието, личността, комуникациите и други аспекти от човешкото поведение към хората от различна културна среда. Курсът има за цел да подпомогне студентите при разбирането и приемането на културното многообразие и неговото влияние върху човешкото поведение, както и при създаването на изследователския дизайн, провеждането и интерпретацията на резултатите от национални и межкултурни изследвания.

Предварителни изисквания:

Желателно е студентите да са изслушали курс по социална психология и психология на личността.

Очаквани резултати:

След завършване на курса студентите:

- ще имат задълбочени знания за културното многообразие в поведението на хората;
- ще могат да оценяват и интерпретират резултати от межкултурни психологически изследвания;
- ще могат да се справят във всекидневните си взаимодействия с представители на различни култури;
- ще могат да създават текстове, в които да анализират данни от межкултурни психологически изследвания.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Разбиране и определение за културата. Защо е важно да се даде определение за културата? Използване на термина култура във всекидневния език. Панкултурни принципи и културно-специфични разбирания.	2
2	Превръщане на културата в измерваем конструкт. Превръщане на културата от абстрактен конструкт в специфично завършен елемент. Търсене на значими показатели за културната вариативност.	2
3	Межкултурно изследване. Природата на истината в психологията и важността на изследванията.	1
4.	Специфични въпроси, свързани с межкултурните изследвания. Проблеми на методологията на межкултурните изследвания.	1
5.	Култура и полови различия. Межкултурни изследвания на пола. Култура, половоролева идеология и Аз-концепция.	4
6.	Подобни и различни в рамките на българската култура. Резултати от национални представителни изследвания, основани на теоретичния и емпиричния модел на Х. Хофстеде.	4
7.	Доминиращи ценностни ориентации и културни практики в България. Резултати от национално представително изследване, основано на теоретичния и емпиричния модел на Ф. Тромпенаарс и Ч. Хемпдън-Търнър.	4

№	Тема:	Хорариум
8.	Междукултурна комуникация. Роля на културата в комуникационния процес. Вътрекултурна и междукултурна комуникация. Бариери при междукултурната комуникация.	2
9.	Рамка на конкуриращите се ценностни ориентации. Характеристики и функции на културата в организацията. Измерения и типология.	4
10.	Културата и правилата на социалната игра. Профили на синтетичните култури. Опознаване на синтетичните култури. Измеренията идентичност, йерархия, истина, добродетел и полово измерение. Интерпретация на профилите.	2
11.	Избор и развитие на кариерата в началото на ХХІ в. Предпочитания към типа кариера по модела на Дж. Холанд - междукултурни различия.	4

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Разбиране и определение за културата.
2	Превръщане на културата в измеряем конструкт.
3	Междукултурно изследване.
4.	Проблеми на методологията на междукултурните изследвания.
5.	Култура и полови различия.
6.	Подобни и различни в рамките на българската култура.
7.	Доминиращи ценностни ориентации и културни практики в България.
8.	Роля на културата в комуникационния процес.
9.	Рамка на конкуриращите се ценностни ориентации.
10.	Измеренията идентичност, йерархия, истина, добродетел и полово измерение.
11.	Избор и развитие на кариерата – междукултурни различия.

Библиография

Основна:

- Андреева, Л. и Карабелъова, С. (2009) *Стереотипи и сексуален тормоз в ранна зряла възраст*. София: Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“.
- Карабелъова, С. (2015) *Избор на кариера*. София: Класика и стил.
- Карабелъова, С. (2011) *Ценности и културни практики в България*. София: Класика и стил.
- Карабелъова, С. (2004) *Управление и развитие на човешкия потенциал*. София: Класика и стил.
- Карабелъова, С. (2011). Психологически особености на културните практики в български контекст. *Годишник на СУ „Св. Кл. Охридски”, кн. „Психология”, т. 102, С офия: УИ „Св. Кл. Охридски”*.
- Карабелъова, С., Дорева, Д. Психологически аспекти на кариерния избор. // *Годишник на СУ „Св. Кл. Охридски”, кн. „Психология”, т. 102, УИ „Св. Кл. Охридски”, С., 2011, 91-118*
- Карабелъова, С., Папазова, Е., Пенчева, Е., Муди, Р., Батхърст, Дж. (2011). Измерения на ценностите в труда. *Годишник на СУ „Св. Кл. Охридски”, кн. „Психология”, т. 101, София: УИ “Св. Кл. Охридски”*.
- Силгиджиян, Х., Карабелъова, С., Герганов, Е. (2011) *Нарастващата несигурност в България: новата „котва“ на националната култура (сравнително-кохортно изследване на ценностите и културните практики по методологията на Х. Хофстееде 2000-2005 г.) Годишник на СУ „Св. Кл. Охридски”, кн. „Психология”, т. 101, София: УИ “Св. Кл. Охридски”*.
- Силгиджиян, Х., Карабелъова, С., Герганов, Е., Генов, Ю. (2007). Подобни и различни в рамките на българската култура (Резултати от представително изследване на ценностите и културните практики в България). *Годишник на СУ „Св. Кл. Охридски”, кн. „Психология”, т. 96, №1, София: УИ „Св. Кл. Охридски”, 5-74.*
- Силгиджиян, Х., Карабелъова, С., Герганов, Е. (2003). Културна идентичност и ценностни избори в контекста на всекидневното поведение. *Годишник на СУ „Св. Кл. Охридски”, кн. „Психология”, т. 94-95, София: УИ „Св. Кл. Охридски”, 5-49.*
- Тромпенаарс, Ф., Хемпдър-Търнър, Ч. (2004) *Да се насити по вълните на културата. Разбиране на културното разнообразие в бизнеса*. София: Класика и стил.

- Хофстеде, Х. (2001) *Култури и организации. Софтуер на ума. Межкултурното сътрудничество и значението му за оцеляването*. София: Класика и стил.
- Berry, J.W., Poortinga, Y.H., Breugelmans, S.M., Chasiotis, A., Sa, D.L. (2011). *Cross-Cultural Psychology. Research and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heine, S., J. (2011). *Cultural Psychology*. New York: W. W. Norton & Company.
- Matsumoto, D., Van de Vijver, F. (2010) *Cross-Cultural Research Methods in Psychology*.
- Smith, P. B. (2010). Cross-cultural psychology: Some accomplishments and challenges. *Psychological Studies*, 55(2), 89-95.
- Van de Vijver, F., Chasiotis, A., Breugelmans, S. (2011) *Fundamental Questions in Cross-Cultural Psychology*.

Допълнителна:

- Аргайл, М., Хендерсън, М. (1989) *Анатомия на човешките отношения*. София: Наука и изкуство.
- Арънсън, Е. (1997). *Човекът–социално животно*. София: Наука и изкуство.
- Бишъп, С. (2003). *Пълен наръчник на уменията за общуване с хората*, София: Наука и изкуство.
- Минков, М. (2002). *Защо сме различни. Межкултурни различия в семейството, обществото и бизнеса*. София: Класика и стил.
- Минков, М. (2007). *Европейци сме ний, ама... България върху културната карта на света*. София: Класика и стил.
- Танен, Д. (1997). *Ти просто не разбираш: жените и мъжете в разговор*. София: Агата-А.
- Фаст, Д. (1993). *Езикът на тялото*. София: Наука и изкуство.
- Хемпдън-Търнър, Ч., Тромпенаарс, А. (1995). *Седемте култури на капитализма: Ценностни системи за забогатяване в САЩ, Япония, Германия, Франция, Великобритания, Швеция и Холандия*. Варна ИК ТедИна.
- Хофстеде, Х., Я., Пидърсън, П., Б., Хофстеде, Х. (2003). *Изследване на културата. Упражнения, истории и синтетични култури*. София: Класика и стил.
- Allik, J., Massoudi, K., Realo, A., Rossier, J.(2012). Personality and culture: Cross-cultural psychology at the next crossroads. *Swiss Journal of Psychology*, 71(1), 5-12.
- Brislin, R. (2000). *Understanding Culture's Influence on Behavior*. New York: Wadsworth Thomson Learning.
- Costa, P. T., Terracciano, A., & McCrae, R. R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 322-331.
- Deutscher, G. (2010). *Through the language glass: Why the world looks different in other languages*. London, UK: Arrow.
- Ferguson, N. (2011). *Civilization: The West and the rest*. London, UK: Penguin.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations* Beverly Hills, Calif.: Sage.
- Kitayama, S., Cohen, D. (Eds.) (2007). *Handbook of Cultural Psychology*. New York: The Guilford Press.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1998). The cultural psychology of personality. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29, 63-87.
- Matsumoto, D., Juang, L. (2004). *Culture and Psychology*. New York: Wadsworth. Thomson Learning.
- Matsumoto, D. (2001). *Culture and Psychology. People around the World*. New York: Wadsworth. Thomson Learning.
- Matsumoto, D., & Kudoh, T. (1993). American-Japanese cultural differences in attributions of personality based on smiles. *Journal of Nonverbal Behavior*, 17 (4), 231-243.
- Minkov, M. (2007). *What Makes Us Different and Similar; A New Interpretation of The World Values Survey*. Sofia: Klasika i stil.
- Pittu, D., L. (2007). *Understanding Cross-Cultural Psychology: Eastern and Western Perspectives*. London: Sage Publications.
- Ratner, C & Hui, L (2003) Theoretical and methodological problems in Cross-Cultural Psychology. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 33(1), 67-94.
- Samovar, L., A., Porter, R., E., McDaniel, E., R. (2006). *Intercultural Communication*. New York: Wadsworth. Thomson Learning.
- Schwartz, S.H. Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 cultures. In M.P. Zanna (Ed.). *Advances in experimental social psychology* (Vol 25, pp 1-65). San Diego: Academic Press.

Segall, M.H., Dasen, P.R., Berry, J.W., Poortinga, Y.H. (1999). *Human behavior in global perspective: An introduction to Cross-Cultural Psychology* (2nd ed). Boston: Allyn and Bacon.
Smith, P.B., & Bond, M.H. (1998). *Social psychology across cultures* (2nd ed.). London: Prentice Hall.
Triandis, H. C. (1995). *Individualism and collectivism*. Boulder, CO: Westview Press.

Дата: 25.03.2016 г.

Съставил: проф. д.пс.н. С. Карабельова